

Asia: VN/27221/2022

Lausuntopyyntö hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vanhuspalvelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Hyvinvointialue

1. Pidättekö luonnoksessa esitettyä siirtymäkauden muutosta kannatettavana riittävän henkilöstön turvaamiseksi tämänhetkisessä henkilöstötilanteessa?

Ei

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne riittävän henkilöstön turvaamiseksi.

-

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne riittävän henkilöstön turvaamiseksi.

Lapin hyvinvointialueen ympärivuorokautisen palvelusasumisen yksiköissä, niin omissa kuin yksityisissä, on ollut poikkeuksellisen paljon paikkoja tyhjinä vuonna 2022. Paikkojen täyttämättömyys ei johdu vähentyneestä palveluntarpeesta vaan henkilöstöpulasta. Jo nyt on suuria haasteita saada henkilöstömitoitus edes vaaditulle 0,6 tasolle. Kunnat ja yksityiset palveluntuottajat eivät ole pystyneet ennakkollisesti varautumaan tulevaan mitoituksen nousuun johtuen sekä työvoimapulasta, että taloudellisista seikoista. Suunniteltu mitoituksen nousu ikääntyneiden ympärivuorokautisissa palveluasumisissa 1.4.2023 0,65 tullen aiheuttamaan pahenevaa henkilöstöpulaa kotihoitoon, erityisryhmien asumispalveluihin ja terveydenhuollon yksiköihin. Henkilöstöä ei yksinkertaisesti riitä kaikkialle. Tämänhetkisessä henkilöstötilanteessa siirtymäkautta tulisi jatkaa vähintään siten, että 1.1.2024 mitoituksensaade olisi 0,65 ja 1.1.2025 0,7.

2. Pidättekö luonnoksessa esitettyjä vaikutusarviointeja riittävän kattavina ja asianmukaisina?

Ei

Voitte halutessanne esittää vaikutustenarviointiin liittyvät näkökohtanne.

Kustannusten kasvua voidaan hillitä palvelurakenteen keventämisellä, mutta siihen vaaditaan aikaa. Vaikka mitoituksen nousu on ollut kunnissa tiedossa, niin kunnat eivät ole ryhtyneet riittäviin toimenpiteisiin, jotta henkilöstömitoitusta olisi tosiasiallisesti mahdollisuus nostaa 1.4.2023. Hyvinvointialue ei ehdi kilpailuttaa/tehdä sopimuksia esimerkiksi ulkomaisen työvoiman käyttöönotosta siten, että henkilöstömitoitus saavutettaisiin 1.4.2023. Tämä johtaa siihen, että yksiköissä on tyhjiä paikkoja, jonot asumispalveluun kasvavat, kotihoitoon ei saada henkilöstöä, koska mitoituksen vuoksi henkilöstöä joudutaan houkuttelemaan erilaisilla kannustimilla työskentelemään asumispalveluyksiköissä. Jonottajat eivät saa tarpeensa mukaista palvelua odottaessaan paikkaa osastolla tai kotihoidossa (joka sekään ei pysty vastaamaan palvelutarpeeseen, koska ei ole riittävästi henkilökuntaa).

Ikääntyneen ollessa ympärivuorokautisen palveluasumisen tarpeessa ilman osoitettavissa olevaa hoivapaikkaa, mikä seuraavista vaihtoehdoista on ikääntyneen kannalta paras: olla 0,6 mitoituksella hoivakodissa vai kotona (riittämättömien) kotihoidon palveluiden turvin vai perusterveydenhuollon osastolla?

Mikäli ikääntyneitä on siinä määrin perusterveydenhuollon osastoilla odottamassa paikkaa asumispalveluihin, kuin tällä hetkellä, aiheuttaa se kustannuksia ja toiminnallisia haasteita myös erikoissairaanhoidon, jonka osastot eivät vedä jatkohoitoon perusterveydenhuoltoon ja joudutaan siirtämään leikkausaikoja. Leikkausaikojen siirtäminen vaikuttaa suoraan väestön terveyteen jne. Hoiva-avustajia ei ehditä huhtikuun alkuun mennessä kouluttaa tarpeeksi, eikä potentiaalisia työkäisiä koulutettavaksi ole jokaisessa Lapin alueen kunnassa. Yksityisten palveluntuottajien hinnankorotusesitykset ovat sen kaltaisia, että on suuria haasteita saada hyvinvointialueen rahoitus riittämään ikääntyneiden asumispalveluiden järjestämiseen. Mikäli talous vedetään ikääntyneiden asumispalveluiden vuoksi tiukille, niin rahaa palvelurakenteen kehittämiseen keveämmäksi ei riitä. Palvelurakennetta kehitettäessä täytyy olla riittävästi henkilökuntaa myös keveämmissä palveluissa, jolloin siirtymäaikana on osin päällekkäisiä henkilöstötarpeita, joka synnyttää kustannusvaikutuksia.

Hyvinvointialueen järjestämisvastuu alkaa 1.1.2023 ja olisi kohtuullista, että uudella organisaatiolla olisi hetki aikaa varmistaa henkilöstön riittävyys kaikissa vastuullaan olevissa palveluissa.

Marjala Annukka
Lapin hyvinvointialue - Ikääntyneiden palvelut/Lapin hyvinvointialue